

Remissyttrande till Svenska kyrkans utredning 2024:2 "Kyrkan och skogen, ansvar, handlingar och hopp"

Vi har tagit del av ovan nämnda utredning och valt att se på den utslutande ur ett minoritetsperspektiv, hur kyrkan som betydande skogsägare i norra Sverige genom utredningens intentioner avser hantera den nationell minoriteten tornedalingar, kväner och lantalaiset, nedan kallad TKL. Men även på Svenska kyrkans förhållningssätt till TKL i förhållande till andra nationella minoriteter som i sin vardag och kulturarv/gärning har en betydande och nära relation till skogen och naturen.

Inledningsvis bör noteras att utredningen föreslår, ur rent skogsbruksperspektiv, ett allmänt sett hög och ambitiös målsättning vad avser olika typer av skydd och hänsyn, inte minst natur- och miljövårdsmässigt. Svenska kyrkan ska inte heller ses som vilken ägare eller förvaltare av skog som helst. Därför har STR-T förståelse för att kyrkan väger in större värde på ekologiska, sociala och andliga aspekter än de flesta andra större skogsägarna i Sverige.

Dock vill STR-T påminna om vikten av att skogen, så även kyrkans, brukas på ett sätt som i framtiden alltjämt skapar utkomst och välfärd i Sverige, och inte minst, i den del av landet där huvuddelen av minoriteten TKL bor, lever och verkar. I vår yttersta glesbygd har skogen varit, är, och kommer att vara, ifall vi förvaltar den på ett klokt och balanserat sätt, den långsiktigt hållbara ekonomiska basen.

STR-T kan i utredningen utläsa att bland de breda och ambitiösa intentionerna vad avser de "mjuka" värdena, har hänsyn och konkreta åtgärder föreslagits för den nationella minoriteten samer. Det nämns särskilt sanningskommissionens arbete vad avser historiska missgärningar mot samerna och att förslaget skall bidra till den officiella ursakten till det samiska folket. Rimligen bör i utredningen även på samma sätt beaktas det sannings- och försoningskommissionsarbete som gjorts avseende nationella minoriteten TKL.

Regeringen beslutade den 19 mars 2020 att tillsätta en kommitté i form av en sannings- och försoningskommission för granskning av kränkningar och övergrepp mot tornedalingar, kväner och lantalaiset. Slutbetänkandet, SOU 2023:68, "Som om vi aldrig funnits - Aivan ko meitä ei olis ollukhaan", överlämnades den 15 november 2023. STR-T kan inte undgå, återigen, att känna ett visst mått av negativ särbehandling och osynliggörande av vår minoritet även i detta sammanhang och förutsätter att det beaktas och rättas till i det fortsatta arbetet med utredningen.

Förslaget avser bidra till att förvaltningen av skog respekterar urfolkets rättigheter och den traditionella rennäringens långsiktiga förutsättningar och kulturella betydelse. Skogsbruket skall, enligt utredningens förslag, anpassas till renskötseln i områden där renskötsel bedrivs. STR-T kan inte heller här undgå att i utredningen utläsa skillnaden i kyrkans förhållningssätt och hänsynstaganden till de två nationella minoriteterna samer och TKL. STR-T anser att renskötseln, i likhet som hos samerna, är och har varit en betydande och väsentlig del av vårt kulturarv med samma kopplingar vad avser markanvändning i de kommuner i Kalix och Torne älvdalar, där den så kallade koncessionsrenskötseln bedrivs, men även i områden ovanför odlings- och lappmarksgränsen. Nuvarande lagstiftning, Rennäringslagen, har sitt ursprung i 1886 års renbeteslag med väsentligare justeringar 1898, 1928 och 1971. Lagstiftningen har alltsedan 1886

mer eller mindre fråntagit den del av minoriteten TKL som bor ovanför odlings-/lappmarksgränsen rätten att äga renar och bedriva renskötsel och därigenom även fråntagit rätten till en väsentlig del av sin kultur och sitt kulturarv. I utredningen nämns den tornedalska renskötseln och kulturyttringen separat med några få rader benämnt koncessionsrenskötsel. Även detta anser vi vara en form av negativ särbehandling och en icke likvärdig hantering av nationella minoriteter. Ett exempel på detta är den skrivning och förslag som återfinns i kap. 12.4 där ett antal olika insatser, "som ett led i Svenska kyrkans ursäkt till samerna" föreslås. Bland annat möjligheten för samer att genom avtal kunna hämta slöjdämnen ur kyrkans skog. Meningen lär vara att kyrkan på detta sätt bidrar till stimulans av den samiska slöjdtraditionen och kulturen. Detta är i STR-T:s mening behjärtansvärt men varför kan denna inställning och förhållningssätt inte gälla alla i området erkända nationella minoriteter med slöjdtraditioner?

Sammantaget kan, sorgligt nog, konstateras att utredningen förespråkar ett helt annat och mer långt gående hänsynstagande till minoriteten samer än till minoriteten tornedalingar, kväner och lantalaiset, vilket är ytterst olyckligt. Denna särbehandling rimmar illa mot de ställningstaganden och uttalanden Svenska kyrkan nyligen gjort, exempelvis i sitt yttrande till betänkandet "Som om vi aldrig funnits- exkludering och assimilering av tornedalingar, kväner och lantalaiset (SOU 2023:68), Ku2023/01197". Det är förvånade med tanke på den goda relation Svenska kyrkan och minoriteten byggt upp i försoningsarbetet hittills. Ifall de förslag som utredningen presenterar kvarstår kommer Svenska kyrkan att avvika från det som man framfört i nämnd och pågående försoningsprocess med tornedalingar, kväner och lantalaiset och ytterligare bidra till att det kulturarv som tillhör denna minoritet underordnas och beaktas mindre värt, i förhållande till det samiska. Något som kan ha en negativ inverkan för folkgruppernas samexistens.

Yttrandet är berett av Johny Lantto.

Terje Raattamaa
Ordförande STR-T

